

متن و ترجمہ

اصول کافی

ثقة الاسلام

محمد بن یعقوب کلینی

(٣٢٩ق)

ترجمہ: موسسہ فرهنگی شمس الفصحی

@kafilearn

كتاب فضل العلم

نواذر (برخی احادیث پراکنده)

۱- عَلَيْهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ رَفَعَهُ قَالَ: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: رَوَّحُوا أَنْفُسَكُمْ بِبَدِيعِ الْحِكْمَةِ فَإِنَّهَا تَكِلُّ كَمَا تَكِلُّ الْأَبْدَانُ.

امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمودند: جان خویش را با حکمت‌های تازه، صفا دهید که جان نیز مانند بدن خسته می شود.

۲- عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ نُوحِ بْنِ شَعِيبِ التَّیَسَابُورِیِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الدَّهْقَانِ، عَنْ دُرْسَتَ بْنِ أَبِي مَنْصُورٍ، عَنْ عُرْوَةَ ابْنِ أَخِي شُعَيْبِ الْعَقَرْقُوفِيِّ، عَنْ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِي بَصِيرٍ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: يَا طَالِبَ الْعِلْمِ، إِنَّ الْعِلْمَ ذُو فَضَائِلَ كَثِيرَةٌ؛ فَرَأْسُهُ التَّوَاضُعُ وَ عَيْنُهُ الْبَرَاءَةُ مِنَ الْحَسَدِ وَ أُذُنُهُ الْفَهْمُ وَ

لِسَانُهُ الصَّدْقُ وَ حِفْظُهُ الْفَحْصُ وَ قَلْبُهُ حُسْنُ النِّيَّةِ وَ عَقْلُهُ مَعْرِفَةُ الْأَشْيَاءِ وَ الْأُمُورِ وَ يَدُهُ الرَّحْمَةُ وَ رِجْلُهُ زِيَارَةُ الْعُلَمَاءِ وَ هِمَتُهُ السَّلَامَةُ وَ حِكْمَتُهُ الْوَرَعُ وَ مُسْتَقْرُرُهُ التَّبَاجَاهُ وَ قَائِدُهُ الْعَافِيَّةُ وَ مَرْكَبُهُ الْوَفَاءُ وَ سِلَاحُهُ لِيُنَبِّهُ الْكَلِمَةُ وَ سَيْفُهُ الرَّضَا وَ قَوْسُهُ الْمُدَارَاهُ وَ جَيْشُهُ مُحَاوَرَهُ الْعُلَمَاءِ وَ مَالُهُ الْأَدَبُ وَ ذَخِيرَتُهُ اجْتِنَابُ الذُّنُوبِ وَ زَادُهُ الْمَعْرُوفُ وَ مَاؤُهُ الْمُوَادَعَهُ وَ دَلِيلُهُ الْهُدَى وَ رَفِيقُهُ مَحَبَّهُ الْأَخْيَارِ.

امام صادق عليه السلام فرمودند امير المؤمنین عليه السلام می فرمودند: ای طالب علم، علم فضایل فراوانی دارد؛ سر آن فروتنی و چشم آن دوری از حسادت، و گوش آن فهم، و زبانش راستی، و نگهداری اش پژوهش، و قلبش نیت خوب، و عقلش معرفت حقایق و امور، و دستش رحمت، و پایش دیدار عالمان، و همتش سلامتی، و حکمتش ورع، و قرارگاهش نجات، و جلودارش عافیت، و مرکبشن وفا، و سلاحش نرم زبانی، و شمشیرش رضایت، و کمانش مدارا، و لشکرش گفتگوی با عالمان، و مالش ادب و پس اندازش دوری از گناهان، و توشه اش نیکی، و آ بش سازگاری، و رهنمايش هدایت، و رفیقش دوستی نیکان است.

۳- مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَيْسَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ أَبِي نَصْرٍ، عَنْ حَمَادَ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلهِ: نِعْمَ وَزِيرُ الْإِيمَانِ الْعِلْمُ وَ نِعْمَ وَزِيرُ الْعِلْمِ الْحَلْمُ وَ نِعْمَ وَزِيرُ الْحَلْمِ الرَّفْقُ وَ نِعْمَ وَزِيرُ الرَّفْقِ الصَّبْرُ.

امام صادق علیه السلام فرمودند که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: علم خوب وزیری برای ایمان است، و بردباری خوب وزیری برای علم است و نرم رفتاری خوب وزیری برای بردباری است و صبر خوب وزیری برای نرم رفتاری است.

۴- عَلَيْهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأَشْعَرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَيْمُونٍ الْقَدَّاحِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامِ، عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْعِلْمُ؟ قَالَ: الْإِنْصَاتُ. قَالَ: ثُمَّ مَهْ؟ قَالَ: الْإِسْتِمَاعُ. قَالَ: ثُمَّ مَهْ؟ قَالَ: الْحِفْظُ. قَالَ: ثُمَّ مَهْ؟ قَالَ: الْعَمَلُ بِهِ. قَالَ: ثُمَّ مَهْ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: نَسْرُهُ.

امام صادق عليه السلام از پدرانشان نقل فرمودند که روزی فردی نزد پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و پرسید: ای رسول خدا، علم چیست؟ ایشان فرمودند: خاموشی. او پرسید: سپس چه؟ فرمودند: گوش فرادادن. پرسید: سپس چه؟ فرمودند: نگهداشت. پرسید: سپس چه؟ فرمودند: عمل کردن به آن. پرسید: سپس چه؟ فرمودند: انتشار آن.

٥- عَلَيْ بْنُ إِبْرَاهِيمَ رَفَعَهُ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
قَالَ: طَلَبَةُ الْعِلْمِ ثَلَاثَةٌ، فَأَغْرِفُهُمْ بِأَعْيَانِهِمْ وَصِفَاتِهِمْ:
صِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْجَهْلِ وَالْمِرَاءِ، وَصِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلإِسْتِطَالَةِ
وَالْخَتْلِ، وَصِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْفِقْهِ وَالْعَقْلِ.

فَصَاحِبُ الْجَهْلِ وَالْمِرَاءِ مُؤْذِنٌ مُّمَارٍ مُتَعَرِّضٌ لِلمَقَالِ فِي
أَنْدِيَةِ الرِّجَالِ بِتَذَكُّرِ الْعِلْمِ وَصِفَةِ الْحَلْمِ، قَدْ تَسْرِبَ
بِالْحُشُوعِ وَتَخَلَّى مِنَ الْوَرَعِ، فَدَقَّ اللَّهُ مِنْ هَذَا خَيْشُومَهُ وَ
قَطَّعَ مِنْهُ حَيْزُومَهُ

وَصَاحِبُ الإِسْتِطَالَةِ وَالْخَتْلِ ذُو خِبِّ وَمَلِقٌ يَسْتَطِيلُ
عَلَى مِثْلِهِ مِنْ أَشْبَاهِهِ، وَيَتَوَاضَعُ لِلْأَغْنِيَاءِ مِنْ دُونِهِ، فَهُوَ

لِحَلْوَائِهِمْ هَاضِمٌ وَ لِدِينِهِ حَاطِمٌ، فَأَعْمَى اللَّهُ عَلَى هَذَا خُبْرَهُ
وَ قَطَعَ مِنْ آثَارِ الْعُلَمَاءِ أَثْرَهُ.

وَ صَاحِبُ الْفِقْهِ وَ الْعَقْلِ دُوْ كَآبَةٍ وَ حَزَنٍ وَ سَهْرٍ، قَدْ
تَحْنَكَ فِي بُرْنُسِهِ وَ قَامَ اللَّيْلَ فِي حِنْدِسِهِ، يَعْمَلُ وَ يَخْشَى
وَ جِلًا دَاعِيًّا مُشْفِقًا مُقْبِلًا عَلَى شَأْنِهِ عَارِفًا بِأَهْلِ زَمَانِهِ
مُسْتَوْحِشًا مِنْ أَوْتَقِ إِخْوَانِهِ، فَشَدَ اللَّهُ مِنْ هَذَا أَرْكَانُهُ وَ
أَعْطَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمَانَهُ.

امام صادق عليه السلام فرمودند: طالبان علم سه دسته‌اند.
پس آنان را به ظاهر و باطنشان بشناس. یک دسته علم را
برای جهالت و کشمکش دسته‌ای برای سلطه و فریب و
دسته‌ای برای فهم عمیق و به کار بستن عقل می‌خواهند.

آن کس که اهل جهالت و کشمکش است آزاردهنده و
بگومگوکننده است. از علم و صفات حلم دم زند تا در
انجمان بزرگان در هر سخنی دخالت کند. لباس خشوع
پوشیده ولی از ورع خبری نیست. خدای بینی او را بشکند
و استخوان سینه‌اش را خرد کند.

و آن کس که اهل سلطه و فریب است، حیله‌گر و چاپلوس است. او بر رقیبان خود برتری جوید و نسبت به ثروتمندان فروتنی کند. حلوای آنان را خورد و دینش را بفروشد، پس خدای او را بی‌نام و نشان سازد و اثرش را از میان آثار عالمان از بین ببرد.

و آن کس که اهل فهم عمیق و عقل ورزی است، افسرده حال و غمگین و شب‌زنده‌دار است. سر در گریبان خویش کرده و در دل تاریک شب برخیزد. [گرچه] عمل می‌کند باز هم هراسان است، ترسان، دعاخوان و نگران است و سر در کار خویش دارد. مردم زمانه‌اش امی‌شناسد، و حتی از مطمئن‌ترین دوستاشن نیز بیمناک است. پس خدا ارکان وجود او را استوار گرداند و در روز قیامت او را در امان خویش قرار دهد.

٦- عَلَيْهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: إِنَّ رُوَاةَ الْكِتَابِ كَثِيرٌ، وَ إِنَّ رُعَاتَهُ قَلِيلٌ. وَ كَمْ مِنْ مُسْتَنْصِحٍ لِلْحَدِيثِ، مُسْتَغْشِّشٍ لِلْكِتَابِ. فَالْعُلَمَاءُ يَحْرُنُهُمْ تَرْكُ الرِّعَايَةِ، وَ الْجُهَّالُ يَحْرُنُهُمْ حِفْظُ الرِّوَايَةِ. فَرَاعَ

يَرْعَى حَيَاتَهُ وَ رَاعٍ يَرْعَى هَلَكَتَهُ. فَعِنْدَ ذَلِكَ اخْتَلَفَ الرَّاعِيَانِ وَ تَغَيَّرَ الْفَرِيقَانِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: راویان کتاب [قرآن] فراوان و رعایت‌کنندگان آن اندک‌اند. چه بسیار افرادی که خیرخواه حدیث‌اند و خیانت کار به کتاب. عالمان را ترک رعایت ناراحت می‌کند و جاهلان را ترک روایت [و نقل کردن]. بنابر این یکی به رعایت زندگانی و دیگری به رعایت هلاکت مشغول است. این‌جاست که رعایت کنندگان مختلف شوند و این دو گروه از یکدیگر جدا شوند.

۷- الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْأَشْعَرِيُّ، عَنْ مُعَلَّبِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُمْهُورٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي الْمُجْرَانَ، عَمَّنْ ذَكَرَهُ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَنْ حَفِظَ مِنْ أَحَادِيثِنَا أَرْبَعِينَ حَدِيثًا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمًا فَقِيهًا.

امام صادق علیه السلام فرمودند: کسی که از احادیث ما چهل حدیث را حفظ کند، خدای او را در روز قیامت عالم فقیه مبعوث می‌گرداند.

-٨- عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ زَيْدِ الشَّحَامِ، عَنْ أَيِّ جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ «فَلَيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ» قَالَ: قُلْتُ: مَا طَعَامُهُ؟ قَالَ: عِلْمُهُ الَّذِي يَأْخُذُهُ عَمَّنْ يَأْخُذُهُ.

راوى از امام باقر عليه السلام در خصوص آیه‌ی شریفه‌ی «پس باید انسان به غذاش بنگرد» پرسید که «غذاش» چیست؟ ایشان فرمودند: مراد علم اوست که آن را فرامی‌گیرد، باید بنگرد که از چه کسی می‌گیرد؟

-٩- مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى، عَنْ عَلِيٍّ بْنِ النُّعْمَانِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ، عَنْ دَاؤَدَ بْنِ فَرْقَدٍ، عَنْ أَيِّ سَعِيدِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَيِّ جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: الْوُقُوفُ عِنْدَ الشُّبُهَةِ حَيْرٌ مِنَ الْإِقْتِحَامِ فِي الْهَلْكَةِ وَ تَرْكُكَ حَدِيثًا لَمْ تُرَوَهُ خَيْرٌ مِنْ رِوَايَتِكَ حَدِيثًا لَمْ تُخْصِهِ.

امام باقر عليه السلام فرمودند: توقف در هنگام شبھه بهتر است از درافتان در هلاکت. و ترک حدیثی که برایت [روشن] روایت نشده است بهتر است از نقل روایتی که آن را درنیافته‌ای.

۱۰- مُحَمَّدٌ عَنْ أَحْمَدَ، عَنِ ابْنِ فَضَالٍ، عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ، عَنْ حَمْزَةَ بْنِ الطَّيَّارِ أَنَّهُ عَرَضَ عَلَى أَبِيهِ عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْضَ خُطَبِ أَبِيهِ حَتَّى إِذَا بَلَغَ مَوْضِعًا مِنْهَا قَالَ لَهُ: كُفَّ وَاسْكُنْ. ثُمَّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا يَسْعُكُمْ فِيمَا يَنْزِلُ بِكُمْ مِمَّا لَا تَعْلَمُونَ إِلَّا الْكُفُّ عَنْهُ وَالتَّثْبِيتُ وَالرَّدُّ إِلَى أَئِمَّةِ الْهُدَى حَتَّى يَحْمِلُوكُمْ فِيهِ عَلَى الْقَصْدِ وَيَجْلُوا عَنْكُمْ فِيهِ الْعَمَى وَيُعَرِّفُوكُمْ فِيهِ الْحَقَّ. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى «فَسَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ».

راوی گوید برخی خطبه‌های امام باقر علیه السلام بر امام صادق علیه السلام عرضه شد. همین که سخن به نقطه‌ی خاصی رسید، ایشان فرمودند: بس کن و ساكت باش. سپس فرمودند: در آن چه به شما می‌رسد و آن را نمی‌دانید بر شما جز این روا نیست که از آن دست بازدارید و نسبت به آن درنگ کنید و آن را به امامان هدایت بازگردانید تا مقصود را برای شما روشن سازند و کوری و تاریکی را از شما بزدایند و حق را به شما معرفی کنند. خدای متعال می‌فرماید: «از اهل ذکر بپرسید اگر نمی‌دانید».

۱۱- عَلَيْهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْمِنْقَرِيِّ، عَنْ سُفِيَّانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامَ يَقُولُ: وَجَدْتُ عِلْمَ النَّاسِ كُلَّهُ فِي أَرْبَعٍ: أَوْلُهَا أَنْ تَعْرِفَ رَبَّكَ وَالثَّانِي أَنْ تَعْرِفَ مَا صَنَعَ بِكَ وَالثَّالِثُ أَنْ تَعْرِفَ مَا أَرَادَ مِنْكَ وَالرَّابِعُ أَنْ تَعْرِفَ مَا يُخْرِجُكَ مِنْ دِينِكَ.

امام صدق عليه السلام فرمودند: همهی علم [مورد نیاز] مردم را در چهار چیز یافتم: اول این که خدایت را بشناسی، دوم این که بفهمی با تو چه کرده است، سوم آن که بدانی از تو چه خواسته است، و چهارم آن که بدانی چه چیز تو را از دینت خارج می‌گرداند.

۱۲- عَلَيْهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامَ: مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ؟ فَقَالَ: أَنْ يَقُولُوا مَا يَعْلَمُونَ وَيَكُفُّوا عَمَّا لَا يَعْلَمُونَ؛ فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ فَقَدْ أَدَّوْا إِلَى اللَّهِ حَقَّهُ.

هشام بن سالم گوید از امام صادق عليه السلام پرسیدم: حق خدا بر گردن بندگان چیست؟ ایشان فرمودند: این که آن چه را که می‌دانند بگویند و دست از آن چه نمی‌دانند

بکشند، که اگر چنین کنند حق خدا را نسبت به او ادا کرده اند.

۱۳- مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِنِ سِنَانٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ بْنِ مَرْوَانَ الْعِجْلِيِّ، عَنْ عَلَيٍّ بْنِ حَنْظَلَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامَ يَقُولُ: اغْرِفُوا مَنَازِلَ النَّاسِ عَلَى قَدْرِ رِوَايَتِهِمْ عَنَّا.

امام صادق علیه السلام فرمودند: منزلت مردم را از میزان روایتی که از ما نقل می‌کنند بشناسید.

۱۴- الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ، عَنْ مُحَمَّدٍ بْنِ زَكْرِيَّا الْغَلَابِيِّ، عَنْ أَبْنِ عَائِشَةَ الْبَصْرِيِّ رَفَعَهُ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامَ قَالَ فِي بَعْضِ خُطْبَتِهِ: أَيُّهَا النَّاسُ اعْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ بِعَاقِلٍ مَنْ انْزَعَجَ مِنْ قَوْلِ الزُّورِ فِيهِ وَلَا بِحَكِيمٍ مَنْ رَضِيَ بِثَنَاءِ الْجَاهِلِ عَلَيْهِ. النَّاسُ أَبْنَاءُ مَا يُحْسِنُونَ. وَ قَدْرُ كُلِّ امْرِئٍ مَا يُحْسِنُ. فَتَكَلَّمُوا فِي الْعِلْمِ تَبَيَّنَ أَقْدَارُكُمْ.

امیرالمؤمنین علیه السلام در خلال خطبه‌ای فرمودند: ای مردم، بدانید که عاقل نیست کسی که از سخن ناروا در حقش رنجور شود، و حکیم نیست کسی که به تعریف و

تمجيد نا آگاهان رضایت دهد. انسان حاصل هنر و مهارت خویش است و ارزش هر کس بسته به میزان هنر و مهارت اوست. بنابر این در مسائل علمی سخن گوید تا ارزش شما مشخص شود.

١٥- الحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُعَلَّبِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْوَشَاءِ،
عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ:
سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ وَ عِنْدُهُ رَجُلٌ مِنْ
أَهْلِ الْبَصْرَةِ يُقَالُ لَهُ عُثْمَانُ الْأَغْمَى وَ هُوَ يَقُولُ: إِنَّ
الْحَسَنَ الْبَصْرِيَّ يَزْعُمُ أَنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْعِلْمَ يُؤْذِي
رِيحَ بُطُونِهِمْ أَهْلَ النَّارِ! فَقَالَ أَبُو جَعْفَرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ:
فَهَلَكَ إِذْنُ مُؤْمِنٍ آلِ فِرْعَوْنَ! مَا زَالَ الْعِلْمُ مَكْتُومًا مُنْذُ
بَعَثَ اللَّهُ نُوحًا عَلَيْهِ السَّلَامُ فَلَيَذَهِبِ الْحَسَنُ يَمِينًا وَ
شِمَالًا فَوَاللَّهِ مَا يُوجَدُ الْعِلْمُ إِلَّا هَا هُنَا.

راوی گوید فردی از اهالی بصره به نام عثمان اعمی نزد امام باقر عليه السلام بود و می‌گفت: حسن بصری اعتقاد دارد کسانی که علم [خود] را پنهان می‌کنند، بوی شکمشان دوزخیان را می‌آزادد. امام باقر عليه السلام به او فرمودند: بنابر این مؤمن آل فرعون [که ایمانش را از فرعونیان پنهان

می‌داشت] هلاک شده است! [خیر!] علم از آن زمان که خدا نوح علیه السلام را فرستاد، پیوسته پنهان بوده است. حسن [بصری] هر کجا که می‌خواهد برود، که به خدا قسم علم [هیچ جا] به جز اینجا یافت نخواهد شد.